

THE INNOVATING INVESTMENT IN THE MECHANISMS OF ENSURING ECONOMIC COMPETITIVENESS: ECONOMIC AND LEGAL ASPECT

Shvidka T. I.

In this article the direction of government economic policy is analyzed on the competitiveness of the national economy. In this connection, there is an emphasis on the weak integration of other areas of economic policy, the economic development's software, and systematic of the economic and legal means around the issue of providing the competitiveness. In the article the issues of the immediate modernization of regulations number are raised, which are connected with the creation of stimulating economic legal procedures of the competitiveness.

Key words: *competitiveness, economic policy, innovative investment, program of economic and social development, economic and legal means of increasing the competitiveness, legislative policy in the field of management.*

УДК 349.42

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ОПТОВОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

*О. М. Батигіна, кандидат юридичних наук, доцент
Полтавський юридичний інститут Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Присвячено дослідженню специфіки правового регулювання розміщення та фінансової підтримки створення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції. Визначено поняття та види інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції. Надано рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: *оптовий ринок сільськогосподарської продукції, інфраструктура оптового ринку сільськогосподарської продукції, сільськогосподарська продукція.*

Постановка проблеми. *Основою ефективного функціонування оптового ринку сільськогосподарської продукції є всебічний розвиток і постійне вдосконалення інфраструктури такого ринку в цілому та її елементів торговель-*

ного, виробничого, фінансово-кредитного, комунікаційного призначення, оскільки чим сучаснішою є інфраструктура оптового ринку, тим чіткіше розподіляються сільськогосподарські та харчові продукти, що впливає на якість продукції, час укладення угод та процедур, пов'язаних з її завантаженням і розвантаженням. Отже, без належного розвитку інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції не можна розраховувати на нормальне функціонування ринку, налагодженість та стабільність процесу купівлі-продажу товарів у обсягах та асортименті, які б задовольняли потреби суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні проблеми інфраструктури аграрного ринку неодноразово ставали предметом дослідження таких науковців, як О. Алейнікова [1], В. Апопій [2], І. Бачуріна [3], В. Косенко [4], Г. Мостовий [5] та ін. Однак особливостям правового регулювання створення та функціонування інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції ще не приділялося належної уваги.

Формулювання цілей. Метою статті є комплексний аналіз чинного законодавства для визначення поняття, видів, порядку створення та правил розміщення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу. Термін «інфраструктура» походить від латинських слів «*infra*» — нижче, під і «*structure*» — будова, розташування, порядок. Інфраструктура означає комплекс складових чи внутрішню будову.

Перше законодавче розуміння інфраструктури у сфері аграрного ринку було наведене у ст. 1 Закону України від 4 лип. 2002 р. № 37-IV «Про зерно та ринок зерна в Україні», відповідно до якого інфраструктура ринку зерна — це комплекс виробничих і невиробничих формувань, які забезпечують умови виробництва зерна, його заготівлі, зберігання, перероблення, реалізації, страхування, кредитно-фінансові та інші послуги.

Згодом у ст. 1 Закону України від 25 черв. 2009 р. № 1561-VI «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» (далі Закон) вперше надано визначення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції як системи обслуговуючих структур, споруд, будівель, систем, мереж, ліній, служб, складських приміщень, сховищ, залів, площадок, павільйонів, обладнання, транспорту, під'їзних та внутрішніх шляхів, засобів зв'язку, що включені до проекту (бізнес-плану) організації діяльності юридичної особи у статусі оптового ринку сільськогосподарської продукції. Законодавець відносить до елементів інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції виключно об'єкти, що включені до проекту (бізнес-плану) організації діяльності юридичної особи, яка на підставі цього проекту (бізнес-плану) отримала статус оптового ринку сільськогосподарської продукції. Але в процесі діяльності оптового ринку сільськогосподарської продукції може виник-

нути необхідність у розширенні переліку існуючих об'єктів інфраструктури, які відповідно до ст. 1 Закону вже не набувають правового статусу інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції, оскільки ці об'єкти не були вказані в проєкті (бізнес-плані) організації діяльності юридичної особи у статусі оптового ринку сільськогосподарської продукції. На нашу думку, доречно розширити законодавче поняття інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції шляхом включення до неї також об'єктів, які створюються і діють уже після затвердження та реалізації відповідних положень бізнес-плану.

Всі структурні елементи інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції мають різне призначення, але в межах єдиного завдання — організації діяльності юридично особи у статусі оптового ринку сільськогосподарської продукції. Якість виконання елементами інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції поставлених завдань впливає на ефективність функціонування оптового ринку сільськогосподарської продукції в цілому. Так, одні елементи інфраструктури спрямовані на надання послуг матеріального характеру (транспортні, складські та ін.), інші — нематеріального (виставкові, інформаційні, рекламні, митні та ін.).

Також можна поділити інфраструктуру оптового ринку сільськогосподарської продукції на зовнішню та внутрішню. До зовнішньої інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції належать під'їзні дороги, інженерні мережі поза територією ринку. Як правило, зовнішню інфраструктуру формує (повністю або частково) держава. У ст. 10 Закону зазначено основні напрямки державної підтримки створення зовнішньої інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, до яких належить участь держави в будівництві під'їзних шляхів до території оптового ринку, мереж водо- і електропостачання, інших комунікацій загального призначення. Що стосується формування внутрішньої інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції, до якої належить система обслуговуючих структур, споруд, будівель, систем, мереж, ліній, служб, складських приміщень, сховищ, залів, площадок, павільйонів, обладнання, транспорту, засобів зв'язку в межах території ринку, то фінансові витрати розподіляються між ініціаторами створення оптового ринку сільськогосподарської продукції та державою, яка відповідно до ст. 10 Закону повинна брати фінансову участь у створенні інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, необхідної для його функціонування. Крім державної підтримки формування інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції, особливо важливою є участь місцевих органів влади у цьому процесі. У ст. 10 Закону вказано на необхідність включення до місцевих програм соціально-економічного розвитку заходів із створення та забезпечення діяльності оптових ринків сільсько-

господарської продукції. Також відповідно до ст. 13 Закону Кабінет Міністрів України може передбачати у проекті Закону України про Державний бюджет України субвенції з Державного бюджету України бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам з їх подальшим перерозподілом для бюджетів місцевого самоврядування на створення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції та забезпечення його діяльності. У свою чергу Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі органи відповідних рад у проектах рішень про відповідні місцеві бюджети можуть передбачати видатки на створення та забезпечення діяльності інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції. Таким чином, Законом декларується участь місцевої влади у створенні оптових ринків сільськогосподарської продукції, однак така участь не є обов'язковою.

Прикладом конкретних заходів державної підтримки створення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції є постанова Кабінету Міністрів України від 29 верес. 2010 р. № 893 «Порядок використання у 2010 р. коштів Стабілізаційного фонду для надання фінансової підтримки для створення оптових ринків сільськогосподарської продукції», в якій передбачено, що бюджетні кошти виділяються на безповоротній основі для:

1) компенсації витрат, пов'язаних з: розробленням проектно-кошторисної документації з будівництва об'єктів інфраструктури оптових ринків; будівництвом під'їзних шляхів до території оптового ринку, мереж водо- та електропостачання, інших комунікацій загального призначення; викупом земельних ділянок, об'єктів виробничого і невиробничого призначення, торговельних та адміністративних будівель (приміщень), інших об'єктів інфраструктури з метою розміщення та забезпечення функціонування оптових ринків;

2) виплати компенсації у розмірі до 50 % обсягу видатків на оплату будівельно-монтажних або інших робіт, товарів і послуг, пов'язаних з будівництвом оптових ринків та їх інфраструктури.

Рішення щодо надання державної фінансової підтримки для створення інфраструктури оптового ринку у період його становлення ухвалює комісія з питань надання юридичній особі статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції. Вона формує реєстр оптових ринків, які мають право на отримання бюджетних коштів. Розподіл бюджетних коштів для компенсації витрат юридичних осіб здійснюється пропорційно сумі таких витрат, що підтверджені в установленому порядку.

Відповідно до ст. 9 Закону місця розміщення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції визначаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, політику у сфері сільського господарства, на підставі поданих юридичними особами, які мають

намір набути статус оптового ринку сільськогосподарської продукції, документів, виходячи з економічної доцільності створення оптових ринків сільськогосподарської продукції на відповідній території. Але оптовий ринок сільськогосподарської продукції є елементом інфраструктури регіону, що вимагає також урахування інтересів тієї територіальної громади, де безпосередньо розміщується оптовий ринок сільськогосподарської продукції. Отже, є необхідність узгоджувати розміщення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції не тільки з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, політику у сфері сільського господарства, а й з органами місцевого самоврядування місця розташування оптового ринку, оскільки саме шляхом взаємоузгоджених дій місцева та центральна влада можуть здійснювати політику врівноваженого розвитку відповідного регіону та країни в цілому.

Закон не встановлює конкретних критеріїв (рекомендацій) стосовно місць розміщення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, що може призвести до суб'єктивізму в застосуванні норм Закону. Основними критеріями щодо розміщення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції повинні стати економічна доцільність, системність діяльності всіх оптових ринків сільськогосподарської продукції, які існують на території України. Бажано закріпити обґрунтовану схему розміщення оптових ринків сільськогосподарської продукції національного значення у відповідному нормативно-правовому акті.

При створенні інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції необхідним є отримання земельної ділянки. У ст. 12 Закону зазначено, що надання земельних ділянок для розміщення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції здійснюється в порядку, визначеному законом. Спеціально врегульованого порядку щодо виділення земельних ділянок для майбутніх оптових ринків сільськогосподарської продукції не існує. Законодавець фрагментарно визначив особливості виділення земельної ділянки під оптові ринки сільськогосподарської продукції в різних законодавчих актах. У ст. 10 Закону встановлено, що державна політика підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції здійснюється також шляхом надання оптовим ринкам сільськогосподарської продукції земельних ділянок із земель державної та/або комунальної власності для розміщення інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції та викупу (вилучення) земельних ділянок для суспільних потреб з метою забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Відповідно до ст. 22 Земельного кодексу України землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції віднесено до земель сільськогосподарського призначення. Ці землі як складова несільськогоспо-

дарських угідь мають використовуватися як основа, операційний базис для створення та функціонування інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції. Такі землі передаються у власність або надаються у користування оптовим ринкам сільськогосподарської продукції для розміщення власної інфраструктури.

Загальні правила щодо отримання земельної ділянки для розміщення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції містяться у Земельному кодексі України, де у ч. 2 ст. 134 зазначено, що не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них у разі... розміщення на них інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції. Також відповідно до ч. 5 ст. 149 Земельного кодексу України районні державні адміністрації на їх території наділенні правом вилучати земельні ділянки державної власності, які перебувають у постійному користуванні, в межах сіл, селищ, міст районного значення для всіх потреб та за межами населених пунктів для... будівництва об'єктів... інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції. Відповідно до ч.1 ст. 208 Земельного кодексу України громадяни та юридичні особи у разі використання земельних ділянок для... розміщення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції звільняються від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва.

Висновки. Аналіз нормативно-правових актів щодо створення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції в Україні дає можливість зробити наступні пропозиції стосовно вдосконалення правового регулювання.

По-перше, необхідно розширити законодавче визначення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції шляхом включення до неї також об'єктів, які створюються і діють уже після отримання юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції та реалізації відповідних положень бізнес-плану.

По-друге, розмір та суб'єкти фінансової підтримки (держава, органи місцевого самоврядування та юридична особа, яка отримала статус оптового ринку сільськогосподарської продукції) створення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції повинні визначатися залежно від виду інфраструктури: зовнішня чи внутрішня інфраструктура оптового ринку сільськогосподарської продукції. Фінансування створення внутрішньої інфраструктури має покладатися переважно на юридичну особу, яка отримала статус оптового ринку сільськогосподарської продукції. Створення зовнішньої інфраструктури повинно фінансуватися державою та органами місцевого самоврядування.

По-третє, слід узгоджувати розміщення інфраструктури оптового ринку сільськогосподарської продукції не тільки з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, політику у сфері сільського господарства, а й з органами місцевого самоврядування, які є представниками територіальної громади, де безпосередньо розміщується оптовий ринок сільськогосподарської продукції.

По-четверте, необхідно розробити та нормативно закріпити обґрунтовану національну систему розміщення оптових ринків сільськогосподарської продукції та їх інфраструктури.

По-п'яте, слід закріпити особливості та процедуру виділення земельних ділянок під інфраструктуру оптових ринків сільськогосподарської продукції в окремому підзаконному нормативно-правовому акті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алейнікова О. В. Механізм формування інфраструктури аграрного ринку / О. В. Алейнікова // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 24. — С.144–148.
2. Апопій В. В. Інфраструктура оптового ринку агропродовольчих ресурсів України: проблеми розвитку / В. В. Апопій, О. І. Шалева, І. О. Лапошук // Регіон. економіка. — 2010. — № 2. — С.191–198.
3. Бачуріна І. В. Інфраструктура аграрного ринку та її роль у розвитку аграрного сектору України / І. В. Бачуріна // Агросвіт. — 2007. — № 15. — С. 23–26.
4. Мостовий Г. І. Проблеми формування інфраструктури аграрного ринку в регіоні / Г. І. Мостовий, Г. О. Андрусенко // Актуальні пробл. держ. управління. — 2002. — № 1(12). — С. 125–134.
5. Косенко В. В. Інфраструктура аграрного ринку: ідентифікація понятійного апарату / В. В. Косенко // Актуальні пробл. держ. управління: зб. наук. пр.: у 2 ч. — Х. : ХарPI НАДУ «Магістр», 2003. — № 2(17). — Ч. 2. — С. 30–33.

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОЗДАНИЯ ИНФРАСТРУКТУРЫ ОПТОВОГО РЫНКА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ

Батыгина Е. М.

Посвящено изучению особенностей правового регулирования размещения и финансовой поддержки создания инфраструктуры оптовых рынков сельскохозяйственной продукции. Определены понятие и виды инфраструктуры оптового рынка сельскохозяйственной продукции, а также предложены рекомендации по усовершенствованию действующего законодательства.

Ключевые слова: *оптовый рынок сельскохозяйственной продукции, инфраструктура оптового рынка сельскохозяйственной продукции, сельскохозяйственная продукция.*

LEGAL REGULATION OF CREATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS WHOLESAL MARKET INFRASTRUCTURE

Batygina O. M.

The article is dedicated to research of peculiarities of legal regulation of placement and financial support of agricultural products wholesale markets infrastructure creation. A definition of the notion and kinds of agricultural products wholesale markets infrastructure as well as recommendation on improvement of the legislation in force are given.

Key words: *an agricultural products wholesale market, an agricultural products wholesale markets infrastructure, agricultural products.*

УДК 346.57:621.039.586

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

В. Ф. Дутчак, аспірант

*Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Присвячено питанням удосконалення законодавства України щодо створення сприятливих умов господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи. Наведено перелік доцільних для застосування на території Чорнобильської катастрофи пільгових умов господарської діяльності. Сформульовано зміст окремих положень щодо пільгових умов господарювання на території Чорнобильської катастрофи для перспективи їх використання при розробленні нормативно-правового акта стосовно регулювання здійснення господарської діяльності на даній території.

Ключові слова: *сприятливі умови, економічні стимули, зона з пільговими умовами господарювання, територія Чорнобильської катастрофи.*

Постановка проблеми. *Перспектива відродження та розвитку господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи потребує нового*